

Ендрю КВІНЛАН



Ми думаємо, що святий - це дуже незвичайна особа: той, хто вміє робити надзвичайні речі, включно з чудами. Мабуть, всі релігії мають своїх святих - це може бути гуру (вчитель) або знахар. Але ким є святий для християнина? Щоб відповісти на це запитання, ми повинні спершу зрозуміти, що християни мають на увазі під словом «святість». Можемо почати пошуки змісту у Старому Завіті. Єврейським еквівалентом до «святості» є «qodesh», що значить «окреми́й», «інший». Для євреїв Бог був цілковито несхожим до всього, що існує. Як Анна, мати пророка Самуїла, співала: «Немає, як Господь, святого, нема-бо іншого, крім Тебе, нема скелі, як Бог наш» (1 Сам 2, 2).

Для Ізраїля Бог був не тільки «святим», але й не підлягав жодній ідеї чи образу «святості», що людське єство могло сформувати. У видінні пророка Ісаї в храмі ангели співають, що Бог є «свят, свят, свят». Для підкреслення важливості сказаного єврейська мова важливе слово повторює двічі - наприклад, Ісус часто казав: «Амінь, Амінь, кажу вам...». Тож видіння Ісаї, де повторено «свят» навіть не двічі, а тричі, каже нам, що Бог є цілковито «інший», цілковито відділений від нас. Якщо Бог є такий святий, то й ті, хто Йому служать, мають бути також святими. Як каже книга Левіт: «Господь сказав Мойсеєві: «Промов до всієї громади синів Ізраїля і скажи їм: «Святими ви мусите бути, бо я - святий, Господь, Бог ваш» (Лев 19, 1-2). Ізраїль був народом виведеним з Єгипту і відокремленим від інших націй. Кожен хлопчик, народжений в Ізраїлі, був відділеним від світу і подарованим Богу в храмі.

Близько 300 років до Р. Х. Старий Завіт почали перекладати на грецьку мову. Більшість юдеїв, що жили поза межами Палестини, не розуміли більше єврейської, тому грека була найпоширенішою мовою, якою у той час розмовляли у Середземномор'ї. До слова «святий» перекладачі Біблії використали слово «агіос», яке ми чуємо під час Архиєрейської Божественної Літургії, коли співаємо «Агіос о теос, агіос ісхіос, агіос атанатос, елеїсон гемас». Слово «агіос» мало таке ж значення як єврейське слово «інший». Євангелія й інші книги Нового Завіту написані грецькою мовою, а тому і використовують те саме грецьке слово «агіос», яке було вжите перекладачами Старого

Завіту. Таким чином, перші християни продовжували використовувати старозавітне слово на означення святого, розуміючи його оригінальне значення. Але історія слова «святий» для негрекомовних християн була складнішою.

Перший переклад Старого Завіту латинською мовою був здійснений християнами. Звичайно, потрібно було перекласти і Новий Завіт. Латинська мова для означення слова «святий» використовує «sanctus». Це слово походить від імені античного римського бога, званого Санкус. Він був богом клятви і договору, тому люди призивали його, коли укладали договори, що стосуються бізнесу або укладання весільного договору. Згодом погани-римляни почали вживати його ім'я до всіх релігійних питань. Латинь взяла це слово і його ідею як щось святе, що належить Богу, але упустила у значенні ідеї інакшості і несхожості.

Такі мови, як італійська, іспанська і португальська, використовують деякі варіації латинського слова «sanctus» для слова «святість». Коли християнські місіонери вийшли поза територію старої Римської Імперії, вони були змушені перекласти християнську доктрину на германські мови. Перекладачі шукали найадекватніших відповідників мови, які б передавали ідею «святості». В англійській мові є 2 слова, що використовують як «святий». Слово «saint», яке походить з латині, застосовують до «святих». Слово «holy» більше до речей та місць. «Holy» пов'язане зі словом «whole», що значить «цілий», а також зі словом «healthy» - «здоровий». Німецька мова має ідентичне до «holy» слово «heilig», а данська «hellig».

Також перші місіонери, які проповідували на слов'янських землях, були змушені знайти адекватне слово, щоб перекласти грецьке слово Агіос. Слово, яке вони вибрали, є те, що ми використовуємо сьогодні. Слово «святий» має відношення до слів «світло», «цвіт» та дієслова «процвітати». Подібно до місіонерів, що проповідували між германськими племенами, візантійські проповідники шукали найпозитивнішого та найгарнішого слова для опису Божественної природи та покликання всіх християн.

Насправді дуже легко забути, яке дивовижне слово «святий». Ми його вживаємо завжди, не розуміючи його різних значень, чи, можливо, вважаємо, що це слово є одним із багатьох, яке ми вживаємо тільки в Церкві.

Ендрю КВІНЛАН. Походження слова «святий»//СЛОВО № 3 (63) 2015